

Федчук Олександр,

доктор філософії, начальник служби поліграфологічних досліджень, Національна гвардія України

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІГРАФОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В ІНСТРУМЕНТ АКТУАЛІЗАЦІЇ ЕМОЦІЙНОГО РЕСУРСУ ТА ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІАГНОСТИКИ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ

Сучасна архітектура психологічної допомоги в секторі безпеки України в умовах тривалого бойового стресу вимагає докорінного переосмислення методів оцінки та супроводу особового складу. Традиційні інструменти психологічної діагностики часто стикаються із «психологічною бронею» – свідомим або підсвідомим приховуванням військовослужбовцями критичного рівня виснаження чи травматизації, заради збереження професійного статусу. У такому контексті використання поліграфа набуває нового змісту: ми пропонуємо розглядати його не як засіб контролю чи примусу, а як унікальний майданчик для фахової комунікації, що дозволяє об'єктивізувати внутрішній стан особистості та актуалізувати її емоційний ресурс.

Теоретичним фундаментом такого підходу є концепція особистісної безпеки фахівця. Як зазначається в дослідженні, особистісна безпека – це інтегральне явище, що відображає «відчуття переживання чи стану захищеності від внутрішніх та зовнішніх небезпек, контрольованості подій життя, самовпевненість; здатність зберігати рівновагу та опірність загрозам» [1, с. 14]. Саме цей стан дозволяє особистості зберігати цілісність під впливом екстремальних факторів.

Психофізіологічне дослідження із застосуванням поліграфа (далі – ПФДЗП) виступає тут як інструмент зовнішньої валідації. Коли внутрішні ресурси вичерпуються, рівень особистісної безпеки знижується, що призводить до професійної деформації. Зафіксовані датчиками реакції стають беззаперечним маркером того, що емоційний ресурс, який «відіграє важливу роль у забезпеченні адаптивності та збереженні конструктивної мотивації» [1, с. 17], потребує негайного відновлення.

Емпіричні дані, отримані в ході багаторічної практичної діяльності, що охоплює близько двох тисяч психофізіологічних досліджень, підтверджують зміну парадигми застосування апаратних методів. Статистичний аналіз за поточний період демонструє, що понад 85% досліджень проводяться в межах превентивного моніторингу та службових перевірок, тоді як частка розслідувань становить лише близько 5%. Це свідчить про формування культури «превентивної прозорості», де поліграф стає засобом регулярного психологічного скринінгу. Основна новизна полягає в тому, що понад 80% об'єктів дослідження демонструють високий рівень відкритості. Це стає можливим завдяки поєднанню апаратної об'єктивності та фахового психологічного підходу, що дозволяє виявити ознаки ПТСР чи вигорання, які залишаються латентними при стандартному анкетуванні.

Практичні рекомендації щодо підвищення ефективності психологічного супроводу:

поліграфолог має акцентувати на діагностичній цінності процедури для самого військовослужбовця. Коли об'єкт розуміє, що дослідження спрямоване на збереження його ментального здоров'я, рівень правдивих відповідей сягає 81%;

спеціалісту варто звертати увагу на специфічні реакції (заикленість дихання, гемодинамічні показники), які вказують на «замороженість» емоцій. Це допомагає вербалізувати травматичний досвід у безпечному середовищі кабінету, що відповідає методам роботи з тілесною пам'яттю травми;

після дослідження важливо надати зворотний зв'язок: пояснити об'єкту, що виявлена напруга є природною реакцією організму на надзвичайний стрес. Це знімає почуття провини та стимулює подальше самостійне звернення до психологів;

результат ПФДЗП про «дефіцит емоційного ресурсу» має стати підставою для негайної декомпресії. Рекомендовано впроваджувати заходи, спрямовані на «корекцію мотиваційно-ціннісної та емоційно-вольової сфер фахівців» [1, с. 132], включаючи короткострокову терапію та відпочинок.

Підсумовуючи, зазначимо, що за умови фахового підходу поліграф трансформується в «детектор істинного стану». Він забезпечує не лише безпеку структури, а й особистісну безпеку особового складу. Такий підхід відповідає стратегічній меті зміцнення ментального здоров'я та резильєнтності всього сектору безпеки України.

Список використаних джерел:

1. Федчук О. В. Особистісна безпека фахівця як чинник актуалізації емоційного ресурсу особистості: дис. ... докт. філос. (PhD): 053. Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2025. 278 с.

2. Закон України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4223-20#Text>